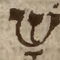

בשם ארבע״ד אותיות

CONTENTA IN HOC LIBELLO NVPER a Ioanne bœſchenſtein eſſlingenſi edita.

Elementale introductoriū in hebreas litteras teutonice & hebraice legendas
Decem precepta Exodi. xx.
Oratio dominica Math. vi. Luce. xi.
Salutatio angelica Luce primo
Simbolum apoſtolorum
Canticum Marie Luce. i.
Canticum Simeonis. Luce. z.
Añ. Veni ſancte
Añ. Salue regina
Canticum zacharie. Luce. i.

Joannes Böschenstain/Clarissimo viro Joāni Reüchlin
phorcensi LL Doctori preceptori Suo. S. D. P.
Q Vamq̄z ego te humanissime preceptor ab eo vsq3 tēpo-
re. quo nomē tuū mihi cognitū fuit. absentem coluerim
tuāq3 famā aperto ore oībus predicauerim. tum ꝙ eisdē
studijs sacris sez hebreorū literis intenti fuimus/tum ꝓ
pter egregias animi tui ṽtutes singularēq3. qua reliq̄s
mortales excellis eruditionē. et multarū rerū multimodā scientiam.
Superiorib⁹ tn̄ diebus dum Auguste ageres. me tue p̄sentie. māsue-
tudine et beneuolētia adeo tibi deuinxisti. adeo in amorē tui accendi
sti. Vt mihi(Si opus fieret) oīa aduersa. et extremā etiā necessitatē
pro te pati. leue esset. Qui de tua in me fide et pietate dicā(quā bene
ficiorꝝ vicissitudinē tibi reddā. Deus optimus maximus qui oībus
abunde prouidet. ille tibi premia digna ferat. faciatq3 vt his quib⁹
iam agitaris fluctibus ereptus in tutū tandē portū letus deuenias.
Te inquā ex illa aduersa fortuna. iniquisq3 machinatōib⁹ aduersari
riorū tuorū. qui fame tue insidiati sunt. liberet vt quietiori dehinc
aīo. et mihi et alijs hui⁹ rei studiosis auxilio et consilio adesse queas
Nam ꝙ scis me similis fortuna multos ānos agitauit. qn̄ sez a ra-
bidis indigne laceratus. et in carcerē cōiectus fui. Judeis quia eorū
literas discebā. christianis. quia cū iudeis ꝯuersabar odio maximo
erā(Vnū hoc loco excipio primū in hebreorū elemētis p̄ceptorē meū
mosche möllin ex weyssenburg. quē nulla vnq̄z apud me delebit ob
liuio. quiq3 solus ex omī perfidia. fidus mihi fuit) Vtrinq3 insidie
vtrinq3 pericula. et vite discrimina parabantur. Tante molis erat
moseas q̄rere voces quas profecto tanquā preciosā margaritā. e me-
dijs hostibus ereptā. abscōdere merito deberē. Veruntn̄ cū in mentē
mihi venisset saluatoris nostri doctrina. qua monet neminē lucernā
sub modio ponere. Sed super candelabꝝ vt luceat oībus cepi thes-
saurū meū(licet exiguū) late diffundere. Magisterq3 fact⁹ sum an-
teq̄z bonus essem discipulus. Sed quid nō suadet egestas(Nōnihil
tn̄ cōmoditatis attulit sedula mea diligētia. testes mihi sunt qui me
audierūt. ex quib⁹ paucos nūerare iuuat. vt et alij horū virorū auto-
ritate moti. tam sctās literas addiscere cupiāt. Auditores igitur mei

fuerũt Caspar Amman theologie doctor. prouincialis ordinis diui
Augustini. Cui preter has literas in hac ingrauescēte etate. nihil est
solatio. Quo deniqꝫ merito gloriari soleo. Exactissimā enī psalterij
nouā etiā traditionē propediē posteris mandabit. Sebastianus
Sprentz doctor prepositus Brixinensis. Henricus de sax baro. Pre-
positus ecclesie sancti Petri basilee. Canonicus Constañ. Et Joan-
nes schlupf. doctor theologie. Vuolfgangus schwartzenstainer juris
vtriusqꝫ doctor. Joannes Eckius orator et doctor theologie. Vdal-
ricus Jung doctor Medicine. Joannes faltermair vtriusqꝫ iuris
doctor. Georgius Oberhofer phūs. Joānes vischer ex dietfurt phūs
Nobilis Guilhermus Trōnbeck. Joannes vögelin phūs. Joannes
Pinicianus prespiter Augustēsis. Henricus vitellius. Eberhardus
cum filio suo Bartholomeo. Cesare de forchaim. quē Bartholomeū
puduit fortassis scriptis suis nomen meū inserere. Illi inquā audi
tores mei. crebro me sollicitarūt. vt que multis annis Germanie no
stre hebree lingue rudimenta tradidissem. in vnū libellum cogerem.
et pro publico cōmodo ederem. Horum ego/ Sed maxime petitioni
tue. libenter morem gero. Jussisti etenim vt huiusmodi thesaurum
proferrē. largiterqꝫ impartirer. quo multis cōmodarer. paratus sum
humanissime preceptor tuo noīe rem publicā literariā adiuuare. Ve
ram et succinctā tamen legendi viam aperire adiuncta tabula cum
ceteris (quā vocant) latinis teutonicis et hebreis literis tribus co-
lumnis se inuicem cōcomitābus. ita vere vt facile. Semidoctus he-
breorū notas addiscere queat. quo deinde tuos illos egregios libros
studiosius cōparare et expedius intelligere possint. Sed neqꝫ vllam
negligendi hebreas literas occasionē habebunt. cum tam vili precio
tantum munus empturi sint. Accipe igitur clarissime vir libellum
hunc in tuā tutelā. tibi eum dicaui tu a maleuolis tutum reddes. vt
si qua opus erit lima purgabis atqꝫ emūges. Scio vbi ipse in luce
versabitur. nulli nō gratus erit dum tantū ducē patronū. habuerit.
Vale trium linguarū peritissime Capnion meqꝫ tuum mancipium
esse patiare. Ex Augustana nostra officina hebraica Quarto nonas
Junij. Anno. 1. 5. 14.

Frater Nicolaus Prucknerus Eremophilus
candido lectori חַיִּים וְשָׁלוֹם

Huc ades lector uenerande. linguam
Gentis hebree. petiturus ipſam
Siſte nunc greſſum. uideaſq; ſancte
Grammata lingue
Hec legat quis quis cupit eſſe doctus
Diſcat hec uel theologus diſertus
Nam decet ſanctos Solymam loquelam
Noſcere patres
Dogma non ſpernit rigidi Catonis
Artis aut vſum. Ciceronis ingens
Fulmen excultum latii decorem
Doctaq; verba
Hinc procul cedat maledictus oſor
Non licet ſanctam taminare linguam
Mente ſed grata ſtudeat magiſtro
Reddere grates

Ad libelli authorem Ioannem Bœſchenſtain
Eiuſdem Nicolai Fremophili

Docte uir vſq; adeo ſancte quid pandere ceſſas
Dogmata iam lingue? quid latuiſſe iuuat
Quin potius ſacros ſtudeas recludere fontes
Quo tua laus, nomen, ſecula cuncta manent

Haintricus Vitel

Quiſquis inacceſſos ſolimorū voluere libros
Queris: et ingentis ore tonare dei
Huc age fer greſſus: huchuc ꝑperare ſtudeto
Huc animi vires/ ingeniumq; tene.
En dedit hic ſolers auxillia prompta Ioannes
Bœſchenſtain: pro quo lausq; ſaluſq; deo

Judei enim literas ſanctas ſubtrahere nobis conantur quas tamē deus pulcerrimis hys verbis diuulgare mandauit ita precipiens. Deutro. 27.

לפני סיום התורה נאמר בפרשת
ראשונה הסדרא וזל וְכָתַבְתָּ
עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דִּבְרֵי הַתּוֹרָה
הַזֹּאת בַּאֵר הֵיטֵב: פירש״י באר
היטב בשבעים לשון:

Jd eſt Et ſcribes ſuper lapides omnia verba legis huius plane et lucide/gloſa Rabi ſchlomo iyzhak/ plane et lucide in ſeptuaginta linguis.

l ch i t h ſ v h d g b ā

ל ך כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א

r k z z f p e s n m

ר ק ץ צ ף פ ע ס ן נ ם מ

th ſch

ת ש

אוֹ אוּ pro o quia iudei carent littera o in alphabeto

אי pro i in principio tene. vim vocalis

או v in principio tenens vim vocalis

אוי pro au vel eu

איי pro ai in principio

יי pro ei

ו pro v consona in principi sed alias ſemper vocalis

ח ט ת Hec tria elemē ta non ſcribun tur niſi in lin gua ſancta

ב pro f leni

פּ pro ff duplici

שפ pro ſp

שט pro ſt

ח { k, c, q }

¶ Item quando in principio ponuntur due consonãtes que sillabicari sine vocali non possunt / potest inter eas intellegi vocalis a vt מרטין valet martin

Item Si in fine dictione ponitur vna liquidarum l m n r / tunc littera e omitti potest vt פטר id est pater

Demptis monasillabis vt מעל In illis enim monasillabis et primis sillabis e omitti non solet sed littera a

¶ Nota hebrei nullam duplicant literam in scribendo sed loco huius ponũt punctũ qui dicitur dagesch in ventre littere vt מלך vbi punctus duplicat et fortificat literam l / ita intellige in alijs similibus

Ex isto alphabeti ordine succincto regulisqz breuissimis lector Jucundissime ex propria tua industria / et modico labore / Nostrã vulgarem et latinam linguam Hebraicis literis legere et scribere poteris/

Nunc ad litteras maiusculas

ch i t h ſ v h d g b a

ך כ י ט ח ז ו ה ד ג ב א

z z f p e s n m l

ץ צ ף פ ע ס ן נ ם מ ל

th ſch r k

ת ש ר ק

Quinqз ſunt littere fina-
les infine tantum ſcribun-
tur. que

ך

ם

ן

ף

ץ

פ Iſtud elementum cũ raphe
hoc eſt linea iacẽte in capite
valet f Sed cum puncto in
ventre valet b

כ Hec littera cum raphe valet
ch Sed cum puncto in vẽtre
qui dicitur dageſch valet k

מּ Iſte punctus in medio hu9
littere fortificat vel geminat

צּ Punctus duplicat litterã et
ſepiſſime vertit terminatio-
nẽ prime pſone pluralis nu-
meri ĩ tertiã ſingularẽ cum
littera roſ melopum

פּ Duplicat litteram

פ cum raphe valet ff Sed cũ
dageſch valet p.

שׁ cum puncto in dextro latere
valet ſch Sed in ſiniſtro va
let ſſ

ת cum raphe valet ſſ Sed cũ
dageſch th

Sequitur nunc de prolatio ne punctorum.

קָמֵץ — Ille pũctus profertur sicut a bauaricũ et grossũ

פַּתַּח — Pronunciatur vt a italicum et subtile.

צֵרֵי — Pro ĕ dyphtongon et est e bauaricum

סֶגוֹל — Ista tria puncta pro e sueui et muliebri

חִירִק — Apex iste facit i purum

חוֹלֶם — Iste pũctus in capite litere positus facit o rectũ

שׁוּרֻק — Ista puncta scalaria pro ů dyphtongo per collectionem labiorum.

שְׁבָא — Ista duo puncta subalterne subiecta valent e per nasum

מְלאֹפוּם — Iste punctus / nusq̃ȝ ponitur nisi in littera vof et valet v vocalem

חֲטַף קָמֵץ / פַּתַּח / סֶגוֹל — Tria sunt puncta duplicia hoc est ex binis composita vbi cõmuniter apud hebreos nostros tantũ schefa legitur.

¶ Nota ꝙ schefa : in nulla grãmatica apud hebreos pro puncto reputatur. vt habetur in tertia grãmatica.

כי לא נמנה במלכים ולא במשרתים ולא נתן לו הוד מלכות והיא נקרא חטף

hoc est schefa non est numerata in regibus neqꝫ in seruientibus/ et non datus ei honor regni et ipsa vocatur rapta.

¶ Notandum est preterea ꝙ decem sunt voces apud hebreos regulariter Quinqꝫ scilicet magne et sunt hee Kametz/ Zore/ Holem/ melopum hoc est vof cum schurreck et hirreck cum jod/ et signãtur per dictionem בוטריכיחון

Et quinqꝫ parue/que sunt hee scilicet Passa/Segol/hateff kametz Schurreck sine vof/ et schirreck sine jod / et sunt notate per hanc dictionem בטריחן

¶ Sciendum etiam qđ schefa : raro pronunciatur apud hebreos almanos sed absorbetur exceptis quatuor modis vbi mussitat

¶ primo quando cum littera sequenti non potest facere syllabam vt למדו

¶ Secundo quando schefa ponitur sub littera dagessata tunc etiã mussitat vt לחדשך

¶ Tertio quando sequitur eadem littera scilicet geminata vt הללויה

¶ Quarto quando sequitur vocalis vt שמעה

¶ Nota puncta apud hebreos ſunt quadruplicia ſcꝫ. ¶ Vocalia et ſunt regulariter decem vt ſupra nūerata ſunt. ¶ Litteralia et ſunt nouem/aut cauſa nature/ aut euphonie/aut grauationis/ aut defectionis/ aut appoſitionis/ aut relationis/ aut alterationis/aut cōiunctionis/aut aſpiratiōis. ¶ Accentualia et ſunt ſeptem/ſcilicet meſſeg/makel/geaiah/ha thmuah/hateff paſſa/hateff ſegol/et ſchefa vel hateff. ¶ Muſicalia et ſunt vigintinouē figura et nomīe differentia/quorum decem et nouem dicuntur reges quia deſtruunt regulam אהחער Et ſunt hec ſarka/ ſegol/ aſnachetha/ ſakef katan/ ſakeff gadol/ paſer/ karne pharah/ gereſch/ girſchaim /thliſchah gedolah/ jeſſif/ paſchta/ pſchitim/ legarme/ refia/ tipcha/ thfir/ ſchalſcheles/Soph paſſuk. Et decē dicūtur ſerui quia nō deſtruūt predictā regulā Et ſunt ea Munach/mercha/mercha cfula/mecharbel/mahepach/darga/ ſchoffar/ gilgal/ thliſchah ketannah/ aſla/ meaielah. Oīa hec cū ſignis ſuis in rabi moſche kamchi/et in tertia grāmatica affatim inueniūtur. Sed dicta vltima pūctoꝝ vel tropoꝝ genera/ muſicalia ſcilicet et accentualia non ad ignaros/ſed ad peritos huius artis pertinent. De quibus obſeruantiſſimi preceptores mei. Joannes Reüchlin. et Caſpar Amman. Propediem plura et egregia tradituri ſunt. quibus quoqꝫ libenter hac in re palmā tradens. vinci me ingenio fateor

Et ad monitū te etiam eſſe velim ꝙ omnes littere recipere poſſunt punctum dageſch/ preter quinqꝫ ſcilicet אהחער que nunquā recipiunt punctum/preter mapick in littera hô quod facit relatiuū pronominale.

אָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ	Ego dominus deus tuus	Ich herre dein got.
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ	qui eduxi te	der hatt thon auß gan dich
מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם	de terra egipti	vom ertrich egipti.
מִבֵּית עֲבָדִים׃	de domo ſeruientium	vom hauß der die nenden.
לֹא יִהְיֶה לְךָ	Non ſit tibi	nit ſey zů dir
אֱלֹהִים אֲחֵרִים	dij alij	gőt andere
עַל פָּנָי׃ לֹא י	coram facie mea / ne	vor meinem angeſicht nit
תַעֲשֶׂה לְךָ פֶסֶל	facies tibi ſculptile	macheſt dir bild.
וְכָל תְּמוּנָה׃	et omnẽ ſimilitudinẽ	vñ alle gleichnus
לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם	Non aſſumes nomen	nit nemeſt den namen.
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ	domini dei tui	des herrñ deins gots
לַשָּׁוְא׃	inuanum	Zů eytel.
זָכוֹר אֶת יוֹם	memento ipſum diẽ	gedenck den tag
הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ׃	requiei ad ſanctificandum eum.	der růung zů hailigen jn
כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ	Honora patrem tuũ	eer dein vater
וְאֶת אִמֶּךָ׃	et matrem tuam	vnd dein můter

לֹא תִּרְצָח׃	Non occidas	nit ſolt tödten
לֹא תִּנְאָף׃	Non forniceris	nit ſolt eebrechen
לֹא תִּגְנוֹב׃	Non fureris	nit ſolt ſtelen
לֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ	Non teſtificeris contra proximũ tuum	nit ſolt zeügẽ wider dein nechſten
עֵד שָׁקֶר׃	Teſtimoniũ falſum	zeügnuß falſche
לֹא תַחְמֹד בֵּית	Nec deſideres domũ.	nit ſolt gelüſten hauß.
רֵעֶךָ לֹא תַחְמֹד	Proximi tui. nec concupiſces	deins nechſten nit ſolt gelüſten
אֵשֶׁת רֵעֶךָ	Vxorem ꝑximi tui	weibs deins nechſten
וְעַבְדּוֹ וַאֲמָתוֹ	Et ſeruum ſuum/et ancillam ſuam.	vñ ſeins knechts vnd ſeiner maid
וְשׁוֹרוֹ וַחֲמוֹרוֹ	Et bouem ſuum/ et aſinum ſuum.	vnd ſeins ochſen vnd ſeins eſels
וְכֹל אֲשֶׁר	et omne quod	vnd alles das
לְרֵעֶךָ׃	Proximi tui.	Deins nechſten

Sequitur Oratio dominica

אבינו שבשמים
יתקדש שמך תבא
מלכותך יהי רצונך
כבשמים ובארץ
לחמינו התמידי תן
לנו היום ומחול
לנו חובותינו כמו
שאנו מוחלים
חובינו ואל תביאנו
בניסיון אלא חיו
הצלינו מרע אמן

Pater noster qui es
in celis sāctificetur
nomē tuū adueni
at regnū tuum fiat
uolūtas tua. Sicut
in celo & in terra.
Panē nr̄m quotidi
anū da nobis ho-
die & dimitte no-
bis debita nr̄a sic̄
& nos dimittimus
debitorib9 nr̄is &
ne nos inducas in
tentationē Sed li-
bera nos a malo.
Amen.

Vater vnser der
du bist in den hi
meln gehailiget
werd dein nam
zů kum dein rei-
ch deyn will ge-
schech als in hy-
mel/vñ auff erd
vnnser täglich
brot gib vns he-
üt vñ v̓gib vns
vnser schuld als
vnd wir verge-
ben vnsern schul
digern vnnd nit
für vnns in ver-
suchung. Sonn
der erlöß vns vō
übel Amen.

העלוזי מרים
חן מלאה יהוה
עמך ברוכה את
בנשים ומבורך

Aue maria gra-
tia plena dominus
tecum benedicta
tu in mulieribus
& benedictus fru-

Gegrüßt seyest
du maria vol ge
naden d̓ her mit
dir du bist geseg
not iñ den wei-
ben vnnd geseg-
not ist die frucht

פרי בטנך ישועה משיח	ctus uentris tui Ihesus christus	deins leibs iesus christus.
מאמין באל אב כל יכול בורא שמים וארץ ובישועה משיח בנו מיוחד אדוננו שנגשם מ מרוח הקדש נולד ממרים בתולה נענה תחת פונ פונציאו פילטו לעץ נרצח מת ונקבר ירד לשאול שלישית יום החיה ממתים עלה	Credo in deum patrem omnipotentem creatorem celi & terre & in iesum christum filium eius unicū dominum nostrum: qui incarnatus est de spiritu sancto natus ex maria uirgine passus sub ter pontio pilato crucifixus mortuus & sepultus descendit ad inferna tertia die rsurrexit a mortuis ascēdit	Ich glaub inn got vater allmetigē schöpfer himels vnd erden vnd in iesū xp̄m seinen Sun den aynigen vnsern herren der ein geleipt ist worden von dem hayligē gaist geporn von Maria der junckfrawen geliten vnder pontio pilato gecreützigt gestorbenn vnnd begraben abstig zū der hel des dritten tags hat thon lebentig werden von todtē aufgestigē

לשמים לשב לימין
אל אב כל יכול וע
ועתיד לבא לשפוט
חיים ומתים : מאמין
ברוח קדוש קדושה
קבוץ כלליה: קדושים
ליחוד סליחת חטאים
בשר התחלה וחיי נצ
נצחית אמן

ad celos sedet ad
dexteram dei pa-
tris omnipotentis
Inde uēturus iudi-
care uiuos & mor
tuos. Credo in spi
ritum sanctū san-
ctam ecclesiam ca-
tholicam sāctorū
cōmunionē remis
sionem pctōrum
carnis resurrectio-
nem & uitā eternā
Amen.

zů dē himeln sitz
et zů der gerechtē
got vaters allme
chtigen Darnach
künfftig zerichtē
lebendig vnd tod
ten. Jch glaub in
den hailigē gaist
die hailigen sam
lung der kirchen/
gemaynschafft d
hailigen/ablaß d
sünd / aufferste-
ung des flaysch
vnd das ewig le-
ben Amen.

מגדלה נפשי יהוה :
ועליצה רוחי באלהי
ישעי כי הביט ענות
שפחתו הנה על כן
מזאת מאושרה
אותי יאמרו כל הו

Magnificat anīa
mea dnm. Et exul-
tauit spūs meus in
deo salutari meo.
Quia respexit hu
militatē ancille sue
ecce propterea ex
hoc beatam me
dicent omnes

Großmacht mein
sel den herrē. Vñ
es frolocket meyn
gaist ī got meim
hail. Wañ er hat
geschawet die die
mütigkait seiner
diernen . Nymm
war darumb auß
dem/ sagen mich
sälig alle

דורים: כי עשה לי
גדולות כי יכול ל
הוא וקדוש שמו:
וחסדו ממשפחה
במשפחות יראיו:
עשה גבורה בזרעו
פזר זרים יצר ל
לבו: הוריד גבורים
מכסא והגביהי
ענוים: רעבים
מלא טובות ועשירים
עזב ריקם: לקח יש
ישראל נערו זכר חסדו:
כאשר דבר לאבותינו:
אברהם וזרעו בע
בעולמים: שבח

generatões. Quia
fecit michi magna
qui potens eſt &
ſanctum nomen
eius. Et miſericor-
dia eius a proge-
nie in progenies
timentibus eum.
Fecit potẽtiam in
brachio ſuo di-
ſperſit ſuperbos
mente cordis ſui.
Depoſuit poten-
tes de ſede & ex-
altauit humiles.
Eſurientes imple-
uit bonis & diui-
tes dimiſit inanes
Suſcepit iſrael pu
erum ſuum recor
datus miſericor-
die ſue. Sic̃ locu-
tꝰ eſt adpatres no-
ſtros abraham &
ſemini eius in ſe-
cula. Gloria

geſchlächt Dann
er hat ge-thann
mir groſſe ding
wañ mechtig er
vnd hailig ſein
nam. Vnnd ſein
barmhertzigkait
võ geſchlecht in
geſchlecht die jn
förchtẽ. Er hat ge
tã ſtörck in ſeinẽ
arm/ er hatt zer-
ſtört die hochfer-
tigen gemůt irs
hertzen. Er hatt
entſetzt die gwal
tigen võ dem ge-
ſaß/ vnnd hat er
höcht die diemů
tigñ. Die hunge-
rigen erfült der
gůten ding/vnd
die reichen vlaſ-
ſen eytel. Er hat
entpfangẽ iſrael
ſein kind gdacht
ſeiner barmher-
tzikait Als er hat
geredt zů vnſern
vätern abraham
vñ ſeinem ſamẽ
in ewigkait. Ere

לְאָב וּלְבֵּן וּלְרוּחַ הַקָּדוֹשׁ : כְּמוֹ שֶׁהָיָה בְּרֵאשִׁית וְעַתָּה וְעַד וּלְעוֹלְמֵי עוֹלָמִים אָמֵן

patri & filio & ſpiritui ſancto. Sicut erat in principio & nunc & ſemper & in ſecula ſeculorū Amen.

ſey dem vater vn̄ dem ſun vn̄ dem hailigē gaiſt als er was jm anfāg vn̄ nun vnd ymmer ewiglich der ewigkait. Amen.

עַתָּה תְּשַׁלַּח עַבְדְּךָ יְהוָה כִּדְבָרְךָ בְּשָׁלוֹם : כִּי רָאוּ עֵינַי תְּשׁוּעָתֶיךָ : אֲשֶׁר הֲכִינוֹתָ לִפְנֵי כָּל עַמִּים : הָאוֹר ל לְגַלּוֹת גּוֹיִם וְכָבוֹד עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל : שֶׁבַח לְאָב וּלְבֵּן :

Nunc dimittis ſeruum tuū domine ſcd'm uerbū tuū in pace. Quia viderūt oculi mei ſalutare tuū Quod paraſti āte faciem omniū pplorum. Lumen ad reuelationē gētiū & gloriā plebis tue iſrael Glia pr̄i & filio.

¶ Nun laß deinen knecht herre nach deinē wort im frid. Dan̄ ſie habē geſehē meine augē dein hail welchs haſt berait zů angeſicht aller vôlcker. Ain liecht zů offenbarung den hayden vn̄ ain ere deins volcks iſrael. Ere ſey dem vater vn̄ dem ſun.ꝛc.

בּוֹא קָדוֹשׁ רוּחַ

Veni ſancte ſpūs

¶ Kum hailger

המלא לבבות
אמוניך ואהבתך
בהם אש הדליקה
אשר בעד הילוך
לשונות חבל גוים
באחדות האמונת
קבצת הללויה הללויה:

reple tuorū corda
fideliū & tui amo⸗
ris in eis ignem ac
cende qui p diuer
ſitatem linguarū
cūctarū gentes in
unitate fidei con⸗
gregaſti alleluia
alleluia

gayſt erfüll die
hertzen deiner ge
laubigē vnd das
feüer deyner lie⸗
bin entzündt inn
ynen / der durch
manigerlay aller
zungen die völck
er in aynigkayt
des glaubens ge
ſamlet haſt alle⸗
luia alleluia.

הושיעי מלכה אם
חסד חיי מתק וב
ובטחוננו הושיעי א
אליך זעקנו מגורשי
בני חוה אליך דא
דאגנו גאנחים וב
ובוכים בזאת רב
דמעות גיא אנא

Salue regina ma⸗
ter miſericordie /
uita dulcedo &
ſpes noſtra ſalue
ad te clamam9 ex
ules fili eue Ad te
ſuſpiramus gemē
tes & flentes ī hac
lacrimarum ualle
Eya ergo aduoca
ta noſtra il⸗

¶ Gegrüßt künt
gin müter der ba
rmhertzikait/ain
leben ſüſſigkayt
vnd vnnſer hoff⸗
nung gegrüßt/zů
dir rüffen wir el
lende kinder Eue
zů dir ſeüfftzenn
wir traurende vñ
wainende in di⸗
ſem tal der träher
Eya darumb vn
ſer fürſprecherin

מליצתינו והו מלים
עיניך אלינו השיבי
וישועה מבורך פרי
בטנך לנו אחר
זאת מגורת הראה
או רחמנית או ח
חננית או מתוקה
בתולה מרים

los tuos miseri-
cordes oculos ad
nos cõuerte & ie-
sum bñdictũ fru-
ctũ uentris tui no
bis post hoc exili
um ostẽde O cle-
mẽs. O pia O dul
cis uirgo maria.

dein barmhertzi
ge augen kere zů
vns vñ ihesũ die
gesegnotẽ frucht
deins leibs vns
nach disem ellẽd
zaige O gůttige
O milte O süsse
junckfrau maria

Canticũ zacharie.

ברוך יהוה אלהי
ישראל כי פקד
ועשה פדות עמו:
ויקם קרן ישע לנו
בבית דוד נערו:
כאשר דבר עלי
פי הסידים
אשר מעולם הם

¶ Bñdictus dñs
deus isrl' quia uisi
tauit & fecit redẽ-
ption plebis sue
Et erexit cornu sa
lutis nobis in do
mo dauid pueri
sui. Sicut locutus
est per os sancto
rum qui a seculo

¶ Gesegnot der
herre gott israel.
wañ er hat haim
gesůcht vnd hatt
gethan erlösung
seins volcks. Vñ
er hat vnns auff
gericht das hořñ
des hails iñ dem
hauß dauids seĩs
kinds. Als er ge-
sprochẽ hat dur-
ch den mund der
hailigen die von
anfang seind sei

נביאיו ישע מאיבינו
ומיד כל משנאינו׃
לעשות חסד עם
אבותינו ולזכור בריתו
קדושו׃ שבעה אשר
נשבע לאברהם
אבינו לתת אותו לנו׃
למען בלא יראה
מיד איבינו פליטים
נעבוד אותו׃ בקדש
וצדקה לפניו כל ימ
ימינו׃ ואתה נער נ
נביא עליון תקרא
תלך על כן לפני
יהוה לערך דרכיו׃

sunt prophetarũ eius: Salutem ex inimicis nostris: & de manu oĩm qui oderuntnos. Ad faciẽdã miseri cordiã cũ pr̃ibus ñris & memorari testamẽti sui san-cti. Ius iurandum quod iurauit ad abraham patrem nostrũ daturũ se nobis: Vt sine ti-more de manu in imicorũ nostro-rũ liberati seruia-mus illi. In sancti tate & iusticia co-ram ipso omĩbus diebus nostr̃s Et tu puer propheta altissimi uocabe-ris preibis enim ante faciem domi ni parare uias eiꝰ.

ne pphetẽ. Hayl auß vnsern vein den vnd von der hand aller so vns hassent. Zethon barmhertzigkait mit vnsern vät-tern vñ zegeden-cken seines haili gen gelübtz. Den aid so er gschwo ren hatt zů abra-ham vnserm va-ter sich selbs vns zegebenn. Vmb das onforcht võ der hand vnnser veind entrinnen werdẽ dienẽ jm. Jnn hailigkayit vnd gerechtikait zů vor jm alle vn sere täge. Vñ du kind wirst gehais sen prophet des höchstẽ. Wañ du wirst vorgã vor dẽ angesicht des herrn gots zů be raitẽ seine weg.

לתת דעת ישע לע
לעמו לסליחת חט
חטאיהם ׃ בעד ח
מרבי תחנה אלהינו ׃
באשר פקדנו זרח
ממרום ׃ להאיר לחם
אשר בחושך וצלמות
יושבים להדריך
רגלינו בדרך שלום ׃

Ad dandā sciētiā
salutis plebi eius
in remissionē pec
catorū eorū. Per
uiscera misericor-
die dei nr̄i in q̄bus
uisitauit nos oriēs
exalto: Illuminare
his qui in tenebris
& in umbra mor-
tis sedent ad diri-
gēdos pedes no-
stros in uiā pacis.

Zů geben wissen
hait des hails sei
nem volck zů ver
gebūg irer sünd
Durch jnnerlich
barmhertzigkeit
vnsers gots da-
mit er vns haim
gesucht hat auff
gangen von der
höhin. Zů erleü-
chtē sie / die in
vinsternuß vnd
jm schatten des
tods sitzent. Zů
laiten vnsere füß
in den weg des
frids.

Auguste ex officina Erhardi œglin
mense Maio Anno. M.D.XIIII.

IOANNES BOESCHENSTAIN

שָׁלוֹם וְשַׁלְוָה לְכָל הוֹרְאִים

כָּל הַלּוֹמֵד הַחָכְמָה אִם יִירַשׁ תִּהְיֶה לוֹ לְעוֹשֶׁר:
וְאִם יַעֲשִׁיר הַדְרִיכֵהוּ בִּנְתִיב יוֹשֶׁר:

IOANNES PINICIANVS
AD LECTOREM

Hic lingua triplici loquens libellus
Nō est ut reliqui libri. legendus.
A dextro graditur pede. ad sinistrū.
Hoc omnes modo transeūt columne.
Iudeum quoq; teutonū. & latina.
Nec tu principium petas libelli.
Ad calcem propera benigne lector.
Et uerum in uenies modū legendi.

PALLIDA MO
RS IVRA SI
NGVLA FAL
CE METIT

